

CUPRINS

Îndemn către cititor – Acad. Ioan-Aurel Pop.....	7
Cuvânt înainte.....	9
I. NICOLAE DRAGOMIR. <i>OIERII MĂRGINENI</i>	13
1. Anuarul Școalei civile comunale subvenționată de stat pentru băieți și fete din Hunedoara pe anul școlar 1919-1920.....	13
2. Din trecutul oierilor Mărgineni din Săliște și comunele din jur.....	31
3. Oierii Mărgineni în Basarabia, Caucaz, Crime[e]a și America de Nord.....	79
4. Oierii mărgineni și transhumanța lor în Dobrogea de Sud	180
II. ALEXANDRU PĂCURAR. <i>ECONOMIA DE OI LA ROMÂNII. REFLECȚII ASUPRA PERSONALITĂȚII ȘI OPEREI LUI NICOLAE DRAGOMIR</i>	192
1. Nicolae Dragomir, omul. „Copăcel m-am ridicat”	193
2. Nicolae Dragomir, savantul. Puncte cardinale în cercetarea științifică de o viață, privind oieritul mărginenilor.....	230
3. Oieritul românesc în atenția călătorilor străini și a savanților	269
4. Ce va fi fost economia de oi și cui i-a aparținut	278
5. Oieritul – practică ancestrală a românilor	293
6. Formele tradiționale de păstorit la români.....	323
7. Regiuni – matrici ale oieritului românesc	346
8. Urmările practicării oieritului la români	385
ADDENDA	399
I. Corespondența lui Nicolae Dragomir (texte inedite din arhiva familiei)	399
II. Vechi unități de măsură folosite pe teritoriul României	408
NICOLAE DRAGOMIR. <i>THE SHEPHERDS FROM MĂRGINIMEA SIBIULUI</i>	409
9. BIBLIOGRAFIE.....	420

ÎNDEMN CĂTRE CITITOR

S-a spus despre Transilvania, deopotrivă de către istorici, geografi și demografi, că a fost rezervorul etnic românesc, locul binecuvântat de Dumnezeu, de unde poporul nostru și-a revărsat mereu preaplinul, fortificând neîncetat marginile, zonele periferice, expuse adesea asalturilor altor popoare și populații. Mulți au văzut în această afirmație o metaforă frumoasă, din epoca de avânt romantic național al românilor, iar alții au considerat-o o simplă vorbă în vânt. Aceasta până când, prin 1944, profesorul David Prodan a dat la iveală lucrarea „*Teoria imigrației românilor din Principatele Române în Transilvania în veacul al XVIII-lea*”, apărută în refugiu la Sibiu, sub egida Universității „Regele Ferdinand I” Cluj-Sibiu, carte care dovedea temeinicia aserțiunii de mai sus despre Transilvania ca rezervor etnic românesc: ca răspuns la ridicola idee că Transilvania devenise majoritar românească în secolul al XVIII-lea, datorită imigrării masive a populației de la sud și est de Carpați, mânăta de asuprirea turco-fanariotă, istoricul transilvănean dovedea cu documente indubitabile că se întâmplase tocmai contrariul și că, prin urmare, românii din Transilvania erau aceia care trecuseră în număr destul de mare Carpații, împinși de stăpânirea străină, repopulând sate întregi de sub munte sau fondând noi așezări de „ungureni”, adică de oameni veniți de sub dominație ungurească. Alte lucrări au dovedit apoi că românii transilvăneni, cel mai adesea cu turmele lor, trecuseră și spre alte regiuni, precum Basarabia, Dobrogea, până spre Crimeea și Bug, lăsând semnele propriei civilizații și stabilindu-se, unii dintre ei, chiar pe acele meleaguri, destul de depărtate de locurile lor de baștină. Între aceia care au făcut acest lucru s-a aflat și un geograf aproape uitat astăzi, anume Nicolae Dragomir (1890-1979), mai toată viața profesor în învățământul secundar, dar cu lucrări care l-ar fi recomandat călduros pentru o catedră universitară, pe care, de altfel, a și ocupat-o temporar, ca suplinitor, la Universitatea „Regele Ferdinand I” din Cluj.

Un confrate contemporan al geografului (și istoricului) Nicolae Dragomir, de la aceeași universitate clujeană, devenită între timp „Babeș-Bolyai”, numit Alexandru Păcurar, vine cu această carte reparatorie, în care sunt publicate scrierile de marcă ale celui pomenit, fiind totodată reconstituită de către editor, cu migală, viața și cariera sa. Este semnificativ faptul că Nicolae Dragomir provenea prin naștere dintr-un loc privilegiat al Transilvaniei, numit Mărginimea Sibiului, pământ străvechi de oierit și dătător, în timp, de mari intelectuali, de la Octavian Goga, Ioan Lupaș sau Andrei Oțetea până la Ioan Moga și Emil Cioran. Dar Mărginimea a mai avut o calitate, fiindcă a fost un nucleu tare al menționatului rezervor etnic numit Transilvania. Din Mărginime, din regiunea Brașovului (Săcele sau „Șapte Sate”), din Făgăraș sau din Maramureș, din zona Bistriței și a Năsăudului, ca și din alte câteva locuri, s-au revărsat români, mânăta de specificul ocupațiilor păstorești, de nevoi și de necazuri, înspre părțile de deal și de câmpie ale Moldovei și Țării Românești, până la Nistru și chiar dincolo de acest râu, întărind vâna românității noastre sau întemeind noi centre de viață românească printre neamuri străine. În acest efort de reconstituire, profesorul

Nicolae Dragomir apare drept un „pionier” desțelenitor de drumuri demne de urmat și de alții, cu lucrări apreciate în epocă de marii geografi, de profesorii și de colegii săi. Figura sa de apostol al neamului – așa cum au fost mulți dintre dascăli, mai ales înainte și după Marea Unire –, care a transmis cunoștințe copiilor și tinerilor, de la nivel de gimnaziu până la facultate, apare de o curățenie sufletească impecabilă și de o onestitate specială. Vieții și carierei sale, cu tristeți și bucurii, dar aureolată de prețuirea elevilor săi care nu l-au uitat niciodată, i se potrivesc versurile lui Octavian Goga: *„Moșnegi, ceteți ai cărților din strană,/ Din graiul tău culeg învățătură,/ E scrisă parcă-n zâmbetele tale/ Seninătatea slovei din scriptură./ În barba lor, cărunță ca amurgul,/ Ei strâng prinusul lacrimilor sfinte,/ Căci văd aievea întrupat ceaslovul/ În vorba ta domoală și cuminte.”* („Dăscălița”). Și „din graiul” lui Nicolae Dragomir „au cules învățătură” promoții întregi de elevi, dornici de cunoaștere și mereu recunoscători profesorului lor, dăruit cu trup și suflet instruirii și educării tinerilor. Dar profesorul Nicolae Dragomir a lăsat și învățătură scrisă, risipită prin periodice și astăzi uitată pe nedrept. De aceea, efortul dascălului și cercetătorului Alexandru Păcurar este cu atât mai lăudabil. Scoaterea din uitare a antecesorilor care au marcat destinul unor oameni și au îmbogățit cunoașterea din cadrul unor discipline este o datorie din cadrul oricărei culturi care se respectă. Cultura și știința românească nu se bucură de difuziunea pe care le-ar merita, nu din pricina lipsei de valoare sau de substanță, ci din motivul dimensiunilor și al limbii în care au fost scrise creațiile în cauză. Limba română – în ciuda mării sale armonii și frumuseți – nu este o limbă de circulație internațională, dar este una plină de memorabile opere, în toate domeniile. Din păcate, nici noi, românii, deși este vorba despre limba noastră maternă, nu facem un efort minim de lectură și de cuprindere în memoria noastră a moștenirii înaintașilor. Cartea de față acoperă handicapurile enumerate mai sus, fiindcă restituie în românește vechi lucrări ale unui distins geograf de odinioară, legat de ambianța noastră, de licee din Cluj și de universitatea clujeană, dar folosește și limba engleză, atât cât este necesar, în titluri și în cadrul unui extins rezumat.

De aceea, nu putem decât să lăudăm strădania domnului conferențiar universitar Alexandru Păcurar de a scoate de sub zodia uitării opera unui om dăruit meseriei, științei și misiunii sale de patriot român – este vorba despre Nicolae Dragomir –, care nu trebuie receptat numaidecât prin mărimea operei scrise, ci prin curățenia sufletului său, nerăsplătit în timpul vieții pământești după cum s-ar fi convenit. Dar iată că posteritatea vine să-i facă, măcar în parte, dreptate, ceea ce nu este puțin lucru, înobilându-i deopotrivă pe cel restituit și pe restituitor.

Cluj-Napoca, 12 mai 2014

Academician, prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop,
Rectorul Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca